Utredning 5.5.2023

Till justitieministeriet
Er PM EU/949/2023

Er begäran 23.8.2023 om kommentar med anledning av ett utkast till en U-skrivelse om ytterligare förfaranderegler för verkställigheten av dataskyddsförordningen (EU) 2016/679

Datainspektionen tar ställning till utkastet om U-skrivelsen, dock inte till underliggande handlingar på grund av tidsfristen. Ställningstagandet fokuserar Ålands behörighet och konsekvenserna.

Datainspektionen ber om förståelse för att vi inte går in på detaljerna på grund av den korta svarstiden. Vid behov ber vi er kontakta Datainspektionen för kompletteringar.

Datainspektionen anför följande synpunkter:

Datainspektionen är enig med att den rättsliga grunden för den föreslagna förordningen som framförs i justitieministeriets PM avsnitt 3 är lämplig. Dataskyddet (integritetsskyddet) ska ligga på samma nivå i hela unionen.

Det har kommit till Datainspektionens kännedom att förvaltningsrättsliga förfaranden har skiljt sig på detaljnivå, till exempel så att lagstiftningen om och tolkningen av vem som ska höras (är part) i ett dataskyddsärende är olika till och med mellan Åland/Finland och Sverige. Ålands förvaltningsrätt är i stort sett som Finlands. Ett förenhetligande av förfarandena är välkommet för dataskyddets del så att vi kan dela rättspraxis mellan tillsynsmyndigheterna, så som kutymen redan är mellan våra högsta domstolar i Finland och Sverige. Överhuvudtaget är det av central betydelse för dataskyddet att regleringen av förfarandet är sömlöst inte bara i Norden, utan i hela EU- och EES-området.

Datainspektionen anser att medan förslagen principiellt är bra och bygger upp ett starkt dataskydd, så är de förvaltningsmässiga konsekvenserna tungrodda.

Konsekvenser för Åland

Lagstiftningen på Åland och i Finland är snarlik både vad avser förvaltningsrätt och offentlighet. I den fortsatta beredningen bör konsekvenserna av den direkt tillämpliga EU-förordningen på båda lagar (förvaltnings- och offentlighetslagen) genomgås och värderas. Särskilt behöver de förvaltningsmässiga konsekvenserna ses över, inbegripet offentligheten.

Vad gäller konsekvenserna för verksamheten vid Datainspektionen i övrigt ger Datainspektionen följande yttrande:

Datainspektionen består för närvarande av en enda anställd och har gjort det sedan sin tillblivelse 2007. Dataskyddsförordningens ökade arbetsmängd har inte medfört en adekvat personaltillökning hos Datainspektionen, trots upprepad begäran av tre myndighetschefer i rad. Datainspektionens uppfattning är att en tillsynsmyndighet inte kan bestå av en enda person.

Det är osannolikt att Datainspektionen skulle bli den ledande eller ansvariga tillsynsmyndigheten på grund av den smala sektor i det privata näringslivet som Datainspektionen har tillsyn över. Däremot kommer Datainspektionen alltid att vara den tillsynsmyndighet till vilken ett klagomål kan lämnas in. Om detta berör den smala sektor – eller den i vatten ritade linjen, avgjord av Högsta domstolen från fall till fall i lagstiftningsprocessen – där Åland har lagstiftnings- och förvaltningsbehörighet gällande den privata sektorn, så kommer Datainspektionen att vara kontaktpunkten för den klagande.

Det är också möjligt att en fysisk person, bosatt på Åland, lämnar in ett klagomål gällande till exempel hens behandling av personuppgifter i ett digitalt socialt nätverk. Hur behörighetsfrågan sist och slutligen skulle lösas, gällande kontaktpunkt, är öppen. Det är dock inte omöjligt att frågan gäller en åländsk myndighets användning av sociala medier i sin verksamhet, vilket torde föra frågan till Datainspektionen som kontaktpunkt för den klagande. All landskaps- och kommunalförvaltning på Åland ingår i Datainspektionens tillsynsområde.

I detta nu vet vi att åtminstone bostads- och arbetsförmedlingsverksamhet hör till Ålands behörighet. En bostadsförmedling som idag verkar på Åland är också verksam på flera håll i Finland. Med hänsyn till trenderna i det privata näringslivet är steget för denna och andra verksamheter till att utöka sin verksamhet till Sverige inte långsökt. Sätet, eller det huvudsakliga verksamhetsstället, kommer dock högst sannolikt att ligga i (övriga) Finland eller i Sverige och den ansvariga tillsynsmyndigheten inte vara Datainspektionen. För att förtydliga: det är troligt att Datainspektionen är kontaktpunkten för den klagande i för vanliga medborgares vanliga frågor, så som bostadsförmedling, såvitt näringslivets kedjor sträcker sig längre än till Åland/Finland, men Datainspektionen är inte den ansvariga tillsynsmyndigheten. Vi har som ett färskt exempel på hur en sådan vardaglig dataskyddsfråga för en medborgare kan se ut i HFD:2023:56 (TSV 24.5.2021 dnr 7089/152/19). Datainspektionen betonar att steget mellan Åland och Sverige är kort. Det som kanske främst håller näringslivet tillbaka är landskapets regler om näringstillstånd. Denna reglering är å andra sidan stadd i förändring.

Datainspektionen utesluter inte att det finns samarbetsskyldigheter när det gäller andra nationella, nordiska eller globala frågor.

Frågan har sålunda konsekvenser för Datainspektionen, vars resurser redan är, enligt Datainspektionen, oförenliga med principen om en effektiv tillsyn och artikel 52 i dataskyddsförordningen.

Samarbetet mellan dataombudsmannen och Datainspektionen är oavsett det ovan skrivna av väsentlig betydelse. Datainspektionen önskar fortsättningsvis ett ökat samarbete.

Landskapregeringen har också planerat, men inte verkställt, ett överförande av vissa av Datainspektionens funktioner till dataombudsmannens byrå 2019. Detta har inte verkställts. Datainspektionens uppfattning är det bör ske eller Datainspektionen utvecklas till en fullvärdig myndighet, inte, som det är nu, en enda tjänsteman som inte kan utgöra en hel myndighet.

Mariehamn 24.8.2023

Lena Nordman
Myndighetschef för Datainspektionen